

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Posudek oponenta bakalářské práce z Historie

Autor: Martin Šenk

Název práce a bibliografické údaje: Christianizace Velké Moravy jako součást kulturně desintegračních procesů mezi Byzantskou říší a Západem, Praha 2019

Autor posudku: Ján Bakyta

A) Posouzení obsahu

Definice cílů práce, stanovení výzkumných otázek	velmi dobře
Metodologie práce	velmi dobře
Koncepce a struktura práce	velmi dobře
Práce s prameny	velmi dobře
Schopnost analýzy, interpretace a kritického myšlení	výborně
Invenčnost a původnost	velmi dobře

Pokud je potřeba, zejména v případě hodnocení „neprospěl“ doplňte hodnocení psaným komentářem:

Cíle práce/otázky: Zmatený postup, viz bod C1.

Metodologie: Není podle mého soudu dostatečně v práci stanovena.

Struktura: Nejasná zejména v kapitolách 1.-2., cf. také bod C1.

Práce s prameny: V 1.-2. kapitole jsou prakticky nevyužívány, jejich analýza v 3. kapitole je spíše náznaková; viz bod C1.

Analýza, interpretace a kritické myšlení: S ohledem na předchozí položku jsou momenty pro jejich posouzení v práci spíše zřídka, nemám ale důvod o autorových schopnostech v tomto ohledu pochybovat.

Invenčnost a původnost: Badatelská originalita v jádru práce není vysoká, ale na původní (nebo jako takovou vnímanou) otázku autor odpovídá v závěru vynalézavě a invenčně.

B) Posouzení formálních náležitostí

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

Seznam pramenů a literatury, práce s literaturou	výborně
Poznámkový aparát	výborně
Formální struktura práce	výborně
Stylistická a jazyková úroveň	výborně
Přílohy (pokud jsou)	Zvolte položku.

Pokud je potřeba, zejména v případě hodnocení „neprospěl“ doplňte hodnocení psaným komentářem:

Jazyk práce je, pokud to dokáží posoudit, solidní. Počet překlepů apod. (např. pozn. 119: „Liutrpanda“; s. 30: „vyjádřit“ ve slovenském citátu; s. 39: „Libri Caroliny“; s. 59: „byl padla volba“; pozn. 397 a seznam literatury: „To Horror Roman Jakobson“; s. 76: „Ingatiovi“; s. 77: „Velkomoravských panovníkem“, s. 78, ř. 7: „Industiae“) či jazykových nedokonalostí je, zdá se, malý; tu a tam nacházím čárku navíc (zejména na s. 16 vede čárka po „506“) k syntaktickému ztotožnění akakiovského a laurentiovského schismatu) nebo o čárku méně (s. 89: „säbenský eichstättský“), místy je syntax defektní (věta na s. 35: „Zatímco na Východě však...“; s. 60: „Níc méně papežství ... prováděli...“; s. 88: „a někdy však“), použití zvrátneho přivlastňovacího zájmena je občas mylné či sporné (s. 76: „svého postavení“; s. 91: „své druhé cestě“). Je ovšem nutno říci, že jeden z mála citátů pramene v originálu (v pozn. 530) obsahuje až čtyři chyby („eoram“, „saera“ a dvakrát „sanetis“), které vznikly nejspíše nekorigovaným kopírováním textu z pdf souboru, což by mohlo mít přesah do sekce „Posouzení obsahu“: mohly by vyvstat pochybnosti o úrovni autorovy práce s prameny... Otevírat problematiku přepisu řeckých jmen nehodlám, zmínit je ale chci proto, abych na nich doložil autorovu nepatrnou nedůslednost: při důsledném postupu by se byl vyhnul zcestným tvarům jako „Fótius“ (s. 85, jinak Fótios), „Órigénes“ (s. 36, jinak Órigenés), „Basileos“ (neobhajitelné) vs. „Basileios“. Taktéž se domnívám, že ze dvou v práci se vyskytujících ortografických variant „kulturně desintegrační“ a „kulturně-desintegrační“ vystihuje zamýšlený obsah pouze první jmenovaná.

Považuji ale za pravděpodobné, že po důkladnější, možná z časových důvodů zanedbané, korektuře by i tyto nepočtené formální nedostatky autor byl odstranil.

Dovolím si tedy autorovi, eventuálně do budoucna, udělit pouze jednu obecnější radu k formální stránce: ačkoli ze své vlastní badatelské praxe mnohé z použitých pramenů, resp.

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

pramenných edic v zásadě neznám, troufnu si tvrdit, že by p. Šenk měl promyslet způsob odkazování na konkrétní místa pramenů. V posuzované práci odkazuje většinou pouze na stránky použitých edic, to však nebývá v solidní filologické a historiografické práci zvykem. Pravidlem je odkazovat na kapitolu, paragraf, sekci, rok (v případě kronik) apod. (k tomu může přistoupit odkaz na stránku [stručně identifikované] edice, ovšem pouze jako ne vždy užívaný „bonus“).

C) Celkové zhodnocení

1) Celkové shrnutí (povinné, alespoň 500 znaků)

Zadání práce v SIS, které by mělo být respektováno, stanovuje jako úkol pro studenta sledovat nikoli christianizaci Velké Moravy per se, nýbrž to, „jakým způsobem Velká Morava přispěla ke kulturnímu odcizení Byzance a Západu“. Jelikož anotace dále jako pramen předepisuje především papežskou korespondenci a ukládá studentovi také sledovat „v kontextu Velké Moravy“ (co to má znamenat, nevím) průběh fótiovského schismatu, zdá se mi být zřejmým, že v anotaci artikulovaná představa o obsahu práce mířila zcela nebo především k postojům papežů. Nevím, do jaké míry se na koncipování anotace podíleli na jedné straně samotný student, na straně druhé jeho školitel, domnívám se však, že takto vymezený cíl práce byl od počátku poněkud riskantním podnikem. Dochovaná korespondence papežů příslušného období (2. pol. 9. stol.), nakolik je mi známo, obsahuje totiž pouze několik listů věnujících se velkomoravským záležitostem, a tyto dokumenty navíc neumožňují dalekosáhlé závěry o postoji držitelů Petrova stolce k Byzanci obecně či o propojení velkomoravské problematiky třeba s fótiovským schismatem. Téma práce tedy může být inovativní, i když bych minimálně drobné náběhy, resp. postřehy k němu v literatuře s jinak odlišnou tematikou, třeba fótiovským schismatem, a priori očekával (na tomto místě je nutno podotknout, že student nepodává ani stručný přehled bádání). Pokud si ale danou badatelskou otázku nikdo systematictěji nepoložil, bylo to způsobeno pravděpodobně právě nedostatkem využitelných pramenů.

Posuzovaná práce samotná by mě mohla usvědčit z omylu. Domnívám se však, že tak nečiní: ani v její třetí části, která podle autora „se zaměřuje nejvíce na práci s prameny“ (s. 8), není mnoho odkazů na papežské listy či alespoň jiné k tématu vztahů papežů k „Východu“

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

relevantní prameny. Tyto dokumenty jsou autorem zpravidla celkem stručně parafrázovány, jejich analýza se omezuje na zařazení do narativního celku o působení Konstantina a Metoděje a spíše stručnou recepci mínění některých předchozích badatelů. Explicitní vyvození parciálních závěrů pro badatelskou otázku je zřídka, pouze rudimentární a zůstává – ačkoli zajisté nutně – v rovině hypotézy (jako nejpodstatnější místa se mi jeví s. 78 [„z papežova postoje je patrné, že v Římě byli v té době zvyklí na případné odlišnosti východních křesťanů a Metodějovo učení ani církevní praxe proto v Římě nevzbuzovaly zdání hereze“] a s. 83 [„Listy Štěpána V. vypovídají ... postoj k východofranskému kléru a biskupovi Wichingovi“]).

Závěr práce (s. 93–94) zanechává za daných okolností poměrně ucelený a působivý dojem, ovšem za cenu několika „triků“: podle mého soudu neoprávněně je tady řeč o četných pramenech (93, ř. 15) a hypotetičnost přednášených tezí se v závěru (bez poznámkového aparátu a mimo analytického kontextu) pochopitelně může ztrácet. Kromě toho je v Závěru zúročeno rozšíření badatelské otázky: srovnává se reakce „Říma“ na Konstantina a Metoděje s reakcí „franských“ či „východofranských“ duchovních. Faktem je, že podle Úvodu (s. 7) hodlal autor zkoumat právě postoje východofranského prostředí. Badatelská otázka je tedy na počátku práce definovaná autorem jinak, než ji (implicitně, resp. výběrem pramenů) sugeruje anotace v SIS; zejména však autor samotný v Úvodu ještě nepočítá s tím, že bude zkoumat také postoj papežů, resp. římského prostředí. Badatelská otázka je tedy v případě této kvalifikační práce stanovena způsobem poněkud zmateným a nejasným.

Za pozornost také stojí, že postoj východofranského prostředí, resp. kléru ke Konstantinovi a Metodějovi autor popisuje a zároveň vysvětluje (nejdůrazněji v Závěru na s. 93, ale také v Úvodu na s. 8 a na s. 72, 74, 78) pomocí předpokladu, že východofranští duchovní nebyli předtím s byzantským prostředím a byzantskou církevní praxí konfrontováni. To je hypotéza, kterou považuji za plauzibilní; ovšem neexistenci něčeho (v tomto případě kontaktu) bohužel nelze definitivně dokázat.

Jako zvláštní bod musím zmínit 1. a 2. kapitolu, ale také značnou část pasáží 3. kapitoly práce. Jde o jisté přehledy vývoje byzantsko-západních vztahů, vývoje Velké Moravy (od příchodu Slovanů do střední Evropy!) a života, resp. působení soluňských bratří. K sepsání přinejmenším přehledu prvního dala nepochybně pomocí pokynu „autor popíše události, které christianizaci Velké Moravy předcházely“ popud anotace práce v SIS (a naopak líčení

FILOZOFICKÁ FAKULTA Univerzita Karlova

činnosti Konstantina a Metoděje prakticky zapovídá: „Cílem této práce tedy není mapovat samotné přijetí křesťanství na Velké Moravě“!), i tak je ale nutné klást si otázku, jestli tyto převážně narativní pasáže byly v práci účelné a nutné. Jejich argumentační využití pro zodpovězení badatelské otázky (ať už pro římské, nebo východofranské prostředí) v práci nevidím, ačkoli připouštím, že mi mohl ten či onen detail uniknout. Ať už je tomu jakkoliv, tyto přehledy jsou v zásadě kompilovány na základě sekundární literatury. Při tom autor na jedné straně podává obdivuhodný výkon: množství a různorodost jím využitých knih, zejména z česko-slovenské (i překladové) produkce, jsou impozantní a to, jak se p. Šenk dokáže vyhýbat opakovanému užití totožné publikace ve dvou po sobě jdoucích poznámkách či alespoň v té samé pasáži, hraničí takřka s uměním. Na straně druhé však tyto pasáže obsahují, jak se dá očekávat, sporná, ne-li přímo mylná tvrzení (např. s. 23: „Poslední pozůstatky byzantské moci na Apeninském poloostrově ... byly dobyty Langobardy roku 751“; s. 51: „východní církev instituci arcibiskupství neznala“; s. 53: „písemné dohody, podepsané u Verdunu“; s. 88: „Boleslav I. vyslal ... do Říma svou dceru Mladu“ [recte: Boleslav II. vyslal do Říma svou sestru Mladu]), a nejenom jejich účelnost, ale ani struktura není příliš zřejmá. Facit (směřující k bodu C3): Po formální stránce je práce až na výjimky výborná, po stránce obsahové bych ji viděl jako dokonalou méně. Stanovení badatelského cíle, ovšem asi i s přispěním anotace v SIS, je bohužel zmatené; rámcově může být kladená otázka považována za originální, takže práce má potenciál být objevnou. Samotné bádání v částech 3. kapitoly se mi nejeví jako detailní a excelentní, přece jenom však vede alespoň k jistému závěru hodnému zamyšlení a diskuze. Proti „výborné“ formální stránce tedy stojí pouze „velmi dobrá“ stránka obsahová. Při hodnocení se však lze přiklonit k lepšímu závěru, protože jde o práci bakalářskou.

2) Případně navrhovaná témata či otázky k obhajobě

Má autor nějaké vysvětlení pro negativní obraz Metoděje v 10. a 1. pol. 11. stol. století u papežů, který konstatuje na s. 87–88 a jež se zdá být v poněkud překvapivém kontrastu k pozitivnímu obrazu soluňských bratří u papežů v předchozím století, postulovanému v jádru práce?

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

3) Závěrečné doporučení

Práci **doporučuji** k obhajobě a navrhuji hodnotit známkou **výborně**

V Kolíně, dne 5. 6. 2019

Podpis Ján Bakyta